

Nederlands-Indië met zijn aardolie het voornaamste doelwit vormde van het Japanse *Nanjo*-offensief.

In het eerste, het tweede en het derde oorlogsjaar, van december '41 tot december '44 dus (over totaalcijfers voor de periode na begin december '44 beschikken wij niet), produceerden de Japanners zelf per jaar respectievelijk 500 000, 540 000 en 470 000 ton aardolie, iets meer dan de helft uit eigen bronnen, iets minder dan de helft door de vervaardiging van synthetische benzine, bij welke vervaardiging Japan uiteindelijk gebruik maakte van het procédé dat *IG Farben* in Duitsland had ontwikkeld.¹

De Japanners waren er van uitgegaan dat in Nederlands-Indië de aardolie-installaties volledig zouden zijn vernield. Dat viel mee: de vernielingen hadden de algemene strekking gehad, hun voor zes maanden het gebruik van de installaties te ontzeggen, bovendien was van de twee grote raffinaderijen bij Palembang (Zuid-Sumatra) één nauwelijks vernield. De Japanners gaven zich grote moeite om het winnen en raffineren van aardolie te hervatten: zij zonden in '42 vierduizend geschoolde krachten naar Nederlands-Indië², in '43 nog eens zeshonderd, en de productie van aardolie kwam spoedig weer op gang, zij het dat de productiecijfers van vóór de Japanse bezetting niet gehaald werden. Van april '42 t.e.m. maart '43 werd in Indië bijna 4 mln ton aan aardolie en aardolieproducten voortgebracht, van april '43 t.e.m. maart '44 ruim 7 mln ton, van april '44 t.e.m. maart '45 5½ mln ton en nadien tot aan Japans capitulatie nog eens 1 mln ton. Die cijfers lijken er op te wijzen dat Japan, had het de verbindingen met Indië normaal kunnen onderhouden, er in '44 in zou zijn geslaagd, voldoende aardolie uit Indië in te voeren. Met die verbindingen liep het evenwel spaak: hoeveel tankers er ook bijgebouwd werden, er werden er steeds méér tot zinken gebracht. Van de van april '42 t.e.m. maart '43 in Indië geproduceerde aardolie en aardolieproducten werd 60% in de *Nanjo* verbruikt (in de eerste plaats door de Japanse strijdkrachten) en 40% naar Japan getransporteerd. In de periode april '43—maart '44 kwam, zoals bleek, de productie in Indië weer goed op gang maar daarvan bereikte slechts 30% Japan en van de in de

¹ Ruim de helft van de synthetische productie vond in Mandsjoerije plaats. ² Die vierduizend waren onttrokken aan het personeel van de maatschappijen die in Japan zelf aardoliebronnen exploiteerden. Niet allen kwamen in Indië aan; enkele honderden verdronken toen in mei '42 het schip dat hen en andere technici alsook een aantal bestuurskrachten naar Indië moest brengen, door een Amerikaanse onderzeeboot tot zinken werd gebracht.